

Ortaokul Öğrencilerinin Serbest Yazma Çalışmalarındaki Yazı Türü Eğilimlerinin Belirlenmesi*

Determining the Tendency of the Types of Writing in the Free Writing Studies of the Secondary School Student

Keziban TEKŞAN¹

Üzeyir SÜĞÜMLÜ²

Geliş Tarihi: 29.10.2019 / Düzenleme Tarihi: 12.11.2019 / Kabul Tarihi: 18.11.2019

Özet

Araştırmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin serbest yazma çalışmalarındaki yazı türleri eğilimlerini belirlemektir. Ortaokul öğrencilerinin hangi yazı türü ile yazmaya eğilimli olduklarının belirlemek, araştırma için önemli görülmektedir. Araştırma nitel araştırma türlerinden temel nitel araştırma ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu, 2018-2019 Eğitim Öğretim Yılı Güz Yarıyılı'nda üç farklı devlet ortaokulunda öğrenim gören 133 kız (%59) ve 93 (%41) erkek öğrenciden oluşmaktadır. Öğrencilerin 21'i 5. sınıf, 73'ü 6. sınıf, 64'ü 7. sınıf ve 68'i 8. sınıfta öğrenim görmektedir. Araştırmanın veri toplama araçlarını Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) yer alan metin türleri tablosu ve öğrenci yazıları oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, doküman incelemesi yoluyla toplanmış ve içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir. Veriler önce kodlanmış sonra kodlar belli kategoriler altında bir araya getirilmiştir. Kodlamalar iki alan uzmanı ile yapılmış ve kodlamalar arasındaki uyuma dikkat edilmiştir. Kodlama farklılıklarının olduğu durumlarda ilgili veriler üçüncü bir alan uzmanına gösterilmiş ve kodlamalara son şekli verilmiştir. Araştırma ile ulaşılan sonuçlar şunlardır: 5. sınıf öğrencileri deneme ve anı türlerinde yazmaya eğilimlidir. 6. sınıf öğrencileri deneme, öykü ve anı türlerinde yazmaya eğilimlidir. 7. sınıf öğrencileri deneme, anı ve öykü türlerinde yazmaya eğilimlidir. 8. sınıf öğrencileri deneme, anı ve öykü türlerinde yazmaya eğilimlidir. Ortaokul öğrencileri deneme, anı ve öykü türlerinde yazmaya eğilimlidir.

Anahtar Kelimeler: Ortaokul öğrencileri, Yazma çalışması, Yazı türü, Yazma eğilimi

Abstract

The aim of the study is to determine the tendency of the types of writing in the free writing studies of the secondary school students. It is important for research to determine the type of writing that secondary school students tend to write. The research was conducted with basic qualitative research which is one of the qualitative research types. The study group consisted of 133 girls (59%) and 93 (41%) boys studying in three different state secondary schools in the Fall Semester of 2018-2019 Academic Year. 21 of the students are in 5th grade, 73 of them are in 6th grade, 64 of them are in 7th grade and 68 of them are in 8th grade. The data collection tools of the research is composed of the table of text types in Turkish Language Teaching Program (2019) and student writings. The data of the research was collected through document analysis and analyzed by content analysis technique. The data were first coded and then the codes were gathered under certain categories. Coding was done with two experts and attention was paid to the harmony between the codes. In case of coding differences, the relevant data was shown to a third field expert and the coding was finalized. The results of the research are as follows: Grade 5 students tend to write in essay and memoir types. Grade 6 students tend to write in essay, story and memoir types. Grade 7 students tend to write in essay, memoir and story types. Grade 8 students tend to write in essay, memoir and story types. Secondary school students tend to write essay, memoir and story types.

Keywords: Secondary school students, Writing work, Type of writing, Writing tendency

Giriş

Dil öğretiminin amacı bireylere iletişim becerileri kazandırmaktır. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) belirlenen yetkinliklerin başında ana dilde iletişim yetkinliği gelmektedir. Programda ana dilde iletişim yetkinliği "Kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguları hem sözlü hem de yazılı olarak ifade etme ve yorumlama (dinleme, konuşma, okuma ve yazma); eğitim ve öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi her türlü sosyal ve kültürel bağlamda uygun ve yaratıcı bir şekilde dilsel etkileşimde bulunmak" olarak açıklanmaktadır.

* Bu araştırma, 26-28 Ekim 2019 tarihlerinde Samsun'da düzenlenen Uluslararası 100. Yıl Eğitim Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Ordu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ordu/Türkiye, E-Posta: kezibanteksan@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5768-0022

² Ordu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ordu/Türkiye, E-Posta: u.sugumlu@gmail.com, ORCID: 0000-0003-2135-5399

Dil öğretimi metinler üzerinden gerçekleştirilmektedir. Günümüzde, yapılandırıcı yaklaşımla birlikte “Dil, sosyal etkileşim aracıdır.” görüşü yaygınlaşmıştır. Bu görüşten hareketle öğrencilerin dil, zihinsel, duygusal ve sosyal becerilerinin geliştirecek etkinlik, görev ve projelere ağırlık verilmektedir. Öğrenme-öğretme sürecinde ise özgün ve özel metinlerle etkinlikler kullanılmaktadır.” (Güneş, 2013). Metin bilgi, duygu ve düşüncelerin çeşitli biçim, anlatım ve noktalama özelliklerine göre yerleştirildiği yapılardır (Güneş, 2013). Metin, Türkçe öğretiminde önemli ve temel araçlardan biridir. Okuma, dinleme/izleme, konuşma ve yazma becerilerini kazandırmada metinler araç olarak kullanılmaktadır. Ülkemizde yapılandırıcı yaklaşım temelinde öğrenci merkezli, bireysel farklılıklara duyarlı, sarmal, tematik ve beceri yaklaşımı gibi eğitim anlayışla Türkçe eğitimi yürütülmektedir. Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (2019) tüm sınıf düzeylerinde 8 tema ve her temada 4 (3’ü okuma, 1’i dinleme/izleme) metnin kullanılması ayrıca her sınıf düzeyinde temalara uygun 8 serbest okuma metnine (Bu metinlerle beraber ders kitabında toplamda 40 metin yer alacaktır.) yer verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (2019) metin türleri bilgilendirici, hikâye edici ve şiir olmak üzere üç ana kategori altında toplanmıştır. Programda öğrencilere metin tür farkındalığının kazandırılması, öğrencilerin farklı tür metinleri karşılaştırması ve farklı tür metinler oluşturmaya yönelik kazanımlar bulunmaktadır: *Metin türlerini tanıtır, metin türlerini ayırt eder, metinleri türün özelliklerine uygun biçimde okur, metinler arasında karşılaştırma yapar, metindeki hikaye unsurlarını belirler, dinlediği/izlediği hikâye edici metinleri canlandırır, şiir yazar, bilgilendirici metin yazar, hikâye edici metin yazar.* Metin türlerine yönelik kazanımlar okuma, dinleme/izleme ve yazma kazanımları arasında birbirini destekleyecek şekilde belirlenmiştir. “Metin oluşturmada iletişim gerçekleşmeyeceği ve farklı iletişimsel amaçlar farklı metin türlerini gerektirdiği için dil öğretimi, aslında metin türü öğretimidir. Dil yapılarının, kullanıldıkları söylem içinde, farklı metin türlerinde, yapı ve işlevin nasıl birleşerek istenen söz bilimsel etkiyi uyandırdığının gösterilerek öğretilmesi, özellikle dil öğretiminin ilk aşamalarında önemlidir.” (Dilidüzgün, 2011).

Öğrencilerin metin oluşturmaları için dilin kurallarını ve işleyişini bilmeleri yeterli değildir. Dilin kurallarının yanında metin türlerine ait özellikleri de bilmeleri gerekir. Çünkü metin türüne göre yazının konusu, amacı, dilin kullanımı ve hedef kitlesi değişmektedir. Yazacağı metnin tür bilgisine sahip olan öğrenci, yazma sürecinde sıkıntı yaşamaz. Metnini hangi amaçla yazacağını, metnini nasıl kurgulayacağını, hangi dilsel öğelere yer vereceğini bilir. Bozkurt (2019), metin tür ve yapı farkındalığının okuma ve yazma süreçlerini ortaya çıkaran pek çok deneysel araştırmaların yapıldığını ve metnin yapısal düzenlenişinin okuduğunu anlama ve yazma becerisini etkilediğini belirtmektedir. Metin türü bağlamında bir ders kitabı, türün özelliklerini kavrayan metinleri seçen ve bu metinlere paralel olarak yazma konusu ve içeriğini yapılandırması için öğrenciye sunan bir niteliğe sahip olmalıdır (Arı, 2011).

Araştırmamızın amacı, ortaokul öğrencilerinin serbest yazma çalışmalarındaki yazı türü eğilimlerini belirlemektir. Ortaokul öğrencilerinin hangi yazı türü ile yazmaya eğilimli olduklarının belirlemek, araştırma için önemli görülmektedir. Çünkü yapılan alan yazın taramasında ortaokul öğrencilerinin serbest yazma çalışmalarındaki yazı türü eğiliminin belirlenmesine yönelik herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Yazı türü konusu, Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın (2019) kazanımları arasında yer almaktadır. Yazma becerisinde “Bilgilendirici metin yazar.”, “Hikâye edici metin yazar” ve “Şiir yazar.” kazanımları ve okuma becerisinde “Okuduğu metnin türünü belirler.” kazanımı bulunmaktadır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden temel nitel araştırma ile gerçekleştirilmiştir. Temel nitel araştırma, tüm disiplin alanlarında ve pratikte uygulama alanlarında görülebilen, eğitimde kullanılabilen en yaygın nitel araştırma biçimlerindedir. Bu araştırma türünde veriler; *gözlem, görüşme* ya da *doküman incelemesi* yoluyla toplanır (Merriam, 2013). Bu araştırma, öğrencilerin serbest yazma çalışmalarında yazdıkları yazılara dayanmaktadır.

Çalışma Grubu

Araştırmamızın çalışma grubu, 2018-2019 Eğitim Öğretim Yılı Güz Yarıyılı’nda üç farklı devlet ortaokulunda öğrenim gören 133 kız (%59) ve 93 (%41) erkek olmak üzere 226 öğrenciden oluşmaktadır. Öğrencilerin 21’i 5. sınıf, 73’ü 6. sınıf, 64’ü 7. sınıf ve 68’i 8. sınıfta öğrenim görmektedir. Çalışma grubunun belirlenmesinde olasılıklı olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi (Creswell, 2013; Cohen, Manion ve Morrison, 2007; Robson, 2017) kullanılmıştır.

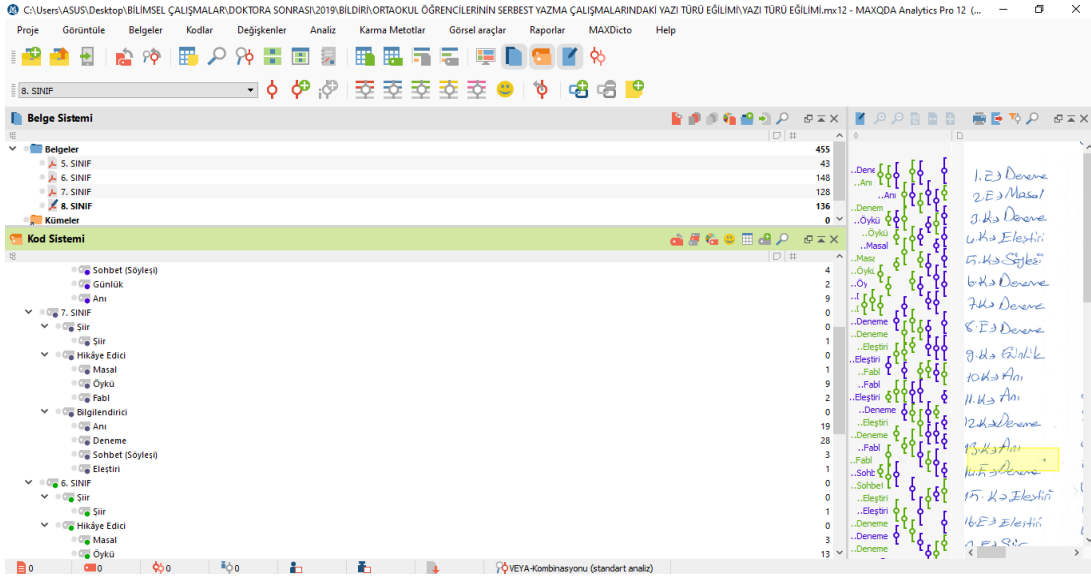
Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Araştırmamızın veri toplama aracını, öğrenci yazıları ve programda yer alan metin türleri tablosu oluşturmaktadır. Araştırmamızın verileri, doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır. Öğrencilere bir ders saatinde serbest yazma çalışmaları yaptırılmış ve yazılar, Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (2019) yer alan metin türleri tablosu ile önce türlerine göre sonra da türlerden hareketle bilgilendirici, hikâye edici ve şiir olmak üzere üç kategoride değerlendirilmiştir. Programdaki metin türleri tablosunda yer almayan eleştiri yazı türü, araştırmacılar tarafından metin türleri tablosuna eklenmiştir.

Verilerin Çözümlemesi

Araştırmamızın verileri, içerik analizi ile çözümlenmiştir. İçerik analizinde yapılan temel işlem birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayacağı biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırmamızda içerik analizi türlerinden kategorisel analiz kullanılmıştır. Kategorisel analizde önce veriler kodlanmıştır. Kodlar, kelime gruplarını sınıflandırmak ya da gruplandırmak için kullanılan semboller, araştırma sorularıyla ilgili olan kavramlardır (Robson, 2001). Öğrenci yazıları, türlere göre kodlanmış ve kodlar bilgilendirici, hikâye edici ve şiir olmak üzere üç kategoride değerlendirilmiştir. Verilerin çözümlenmesi, MAXQDA 12 nitel

veri analizi programı ile yapılmıştır. Veriler, programdan elde edilen görsellerle sunulmuş ve yorumlanmıştır. Programda yapılan kodlamalar, Şekil 1'de gösterilmiştir.

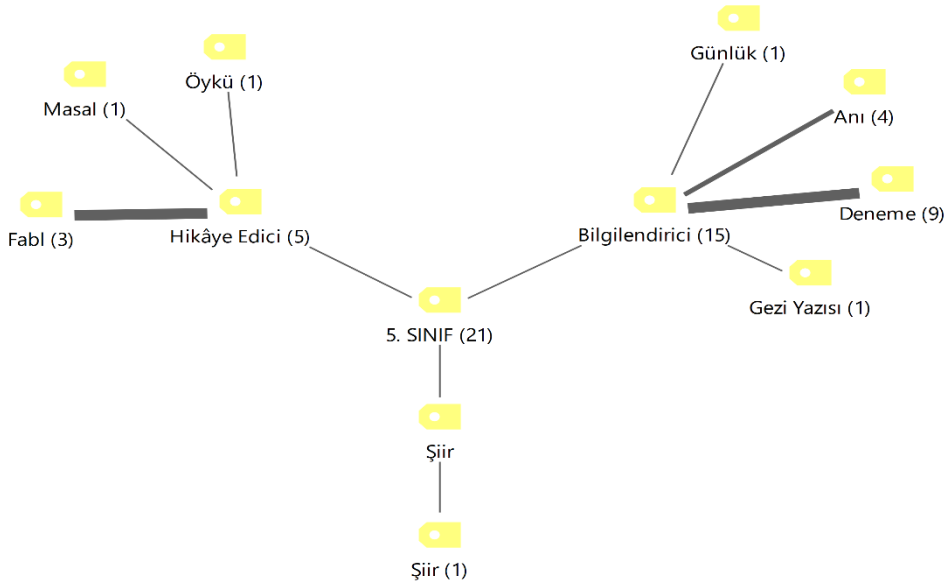
Şekil 1. MAXQDA 12 Nitel Veri Analizi Programı Kodlamaları

BULGULAR

Araştırmanın bulguları; 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin bir ders saatinde gerçekleştirilen serbest yazma çalışmalarında yazdıkları yazılara dayanmaktadır. Bulgular, sınıf düzeylerine göre ayrı ayrı sunulmuş ve bütün sınıf düzeylerinden hareketle ortaokul öğrencilerine yönelik genel bulguya verilmiştir.

5. Sınıf Öğrencilerinin Yazı Türü Eğilimi

5. sınıf öğrencilerinin serbest yazma çalışmalarında ortaya çıkan yazıların türleri, Şekil 2'de gösterilmiştir.

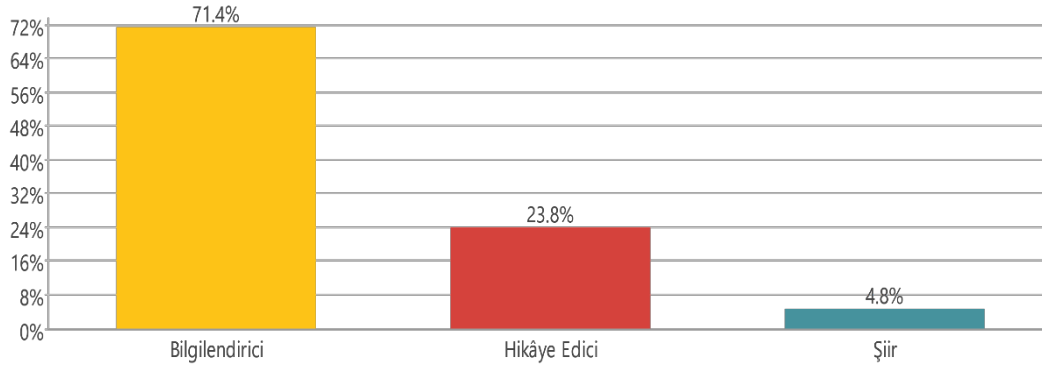

Şekil 2. 5. Sınıf Öğrencilerinin Yazı Türü Eğilimlerine İlişkin Kod-Kategori Haritası

5. sınıf öğrencilerinin 15'i bilgilendirici metin, 5'i hikâye edici metin ve 1'i şiir yazmıştır. Bilgilendirici metinlerden 1 günlük, 1 gezi yazısı, 4 anı ve 9 deneme yazılmıştır. Hikâye edici metinlerden 1 öykü, 1 masal ve 3 fabl yazılmıştır. Bilgilendirici metinlerden en fazla deneme ve anı, hikâye edici metinlerden en fazla fabl yazılmıştır. Şiir ise yalnızca 1 öğrenci tarafından yazılmıştır.

5. sınıf öğrencilerinin bilgilendirici metin, hikâye edici metin ve şiir kategorilerinde yazdıkları yazıların yüzdesi, Şekil 3'te gösterilmiştir.

5. SINIF

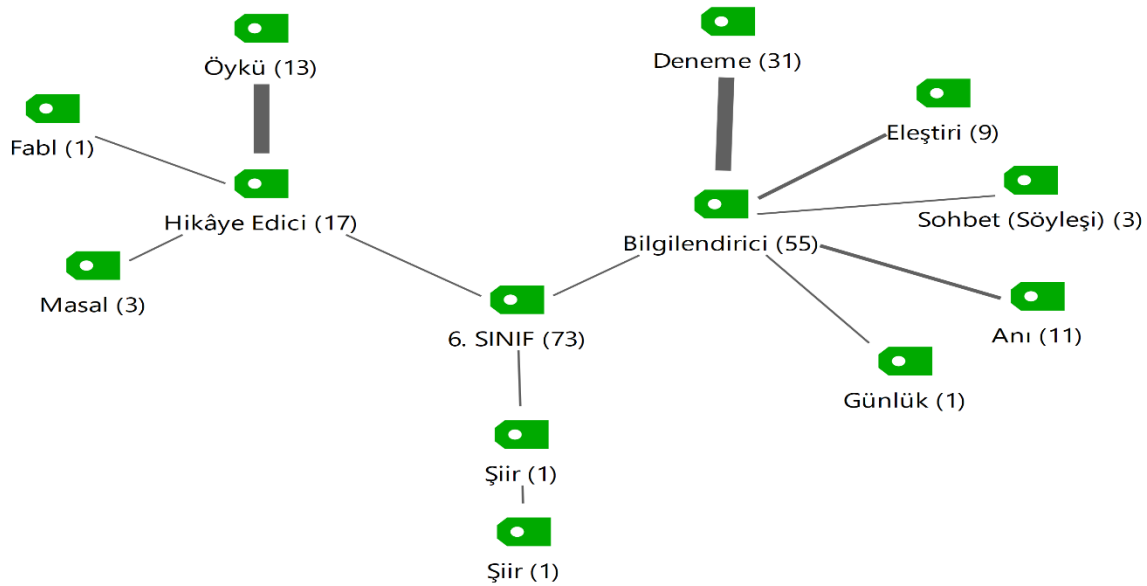
Şekil 3. 5. Sınıf Öğrencilerinin Yazı Türü Kategorilerine Yüzdeleri Dağılımı

5. sınıf öğrencilerinin %71.4'ü (15 öğrenci) bilgilendirici metin, %23.8'i (5 öğrenci) hikaye edici metin ve %4.8'i (1 öğrenci) şiir yazmıştır. En fazla bilgilendirici metinler, daha sonra hikâye edici metinler ve en az şiir yazılmıştır.

5. Sınıf öğrencileri bilgilendirici metin türlerini, bilgilendirici metin türlerinden deneme ve anı yazısına yazmaya eğilimli görünmektedir.

6. Sınıf Öğrencilerinin Yazı Türü Eğilimi

6. sınıf öğrencilerinin serbest yazma çalışmalarında ortaya çıkan yazıların türleri, Şekil 4'te gösterilmiştir.

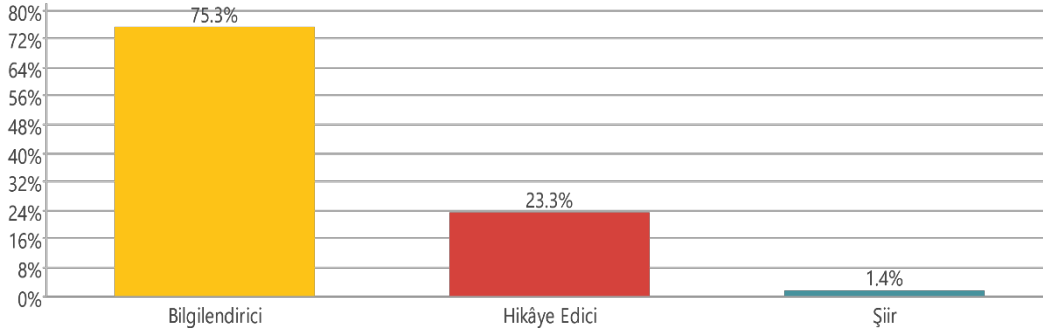

Şekil 4. 6. Sınıf Öğrencilerinin Yazı Türü Eğilimlerine İlişkin Kod-Kategori Haritası

6. sınıf öğrencilerinin 55'i bilgilendirici metin, 17'si hikâye edici metin ve 1'i şiir yazmıştır. Bilgilendirici metinlerden 1 günlük, 11 anı, 3 sohbet (söyleşi), 9 eleştiri ve 31 deneme yazılmıştır. Hikâye edici metinlerden 1 fabl, 3 masal ve 13 öykü yazılmıştır. Şiir, yalnızca 1 öğrenci tarafından yazılmıştır. Bilgilendirici metinlerden en fazla deneme, hikâye edici metinlerden en fazla öykü yazılmıştır.

6. sınıf öğrencilerinin bilgilendirici metin, hikâye edici metin ve şiir kategorilerinde yazdıkları yazıların yüzdesi, Şekil 5'te gösterilmiştir.

6. SINIF

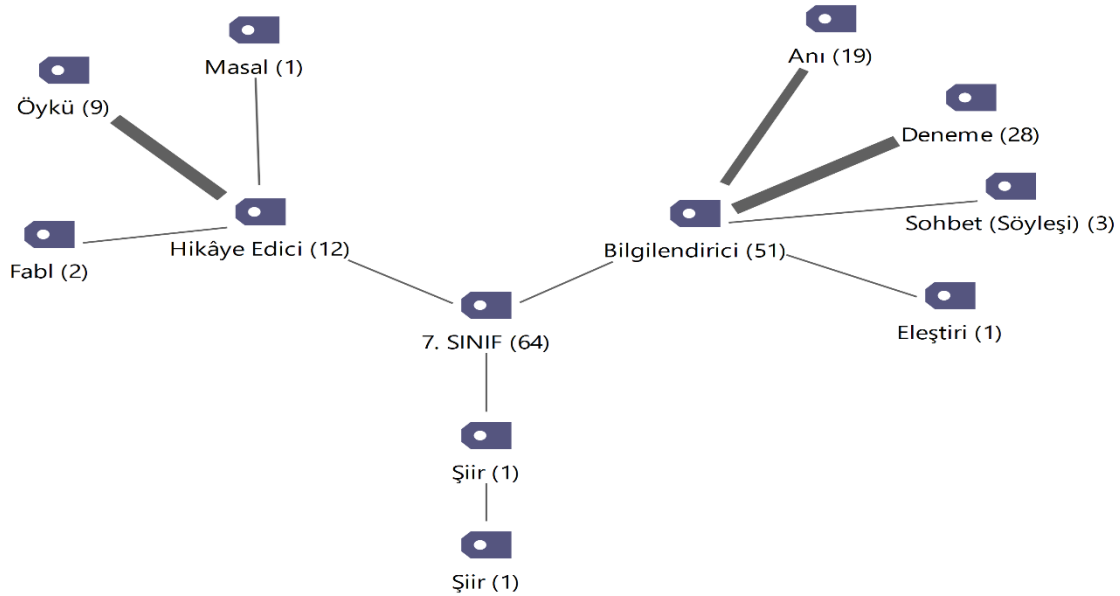
Şekil 5. 6. Sınıf Öğrencilerinin Yazı Türü Kategorilerine Yüzdeleri Dağılımı

6. sınıf öğrencilerinin %75.3'ü (55 öğrenci) bilgilendirici metin, %23.3'ü (17 öğrenci) hikâye edici metin ve %1.4'ü (1 öğrenci) şiir yazmıştır. En fazla bilgilendirici metinler, daha sonra hikâye edici metinler ve en az şiir yazılmıştır.

6. Sınıf öğrencileri bilgilendirici metin türlerini, bilgilendirici metin türlerinden deneme ve anı yazısını yazmaya eğilimli görünmektedir. Hikâye edici metinlerden ise öykü yazmaya eğilimli görünmektedir.

7. Sınıf Öğrencilerinin Yazı Türü Eğilimi

7. sınıf öğrencilerinin serbest yazma çalışmalarında ortaya çıkan yazıların türleri, Şekil 6'da gösterilmiştir.

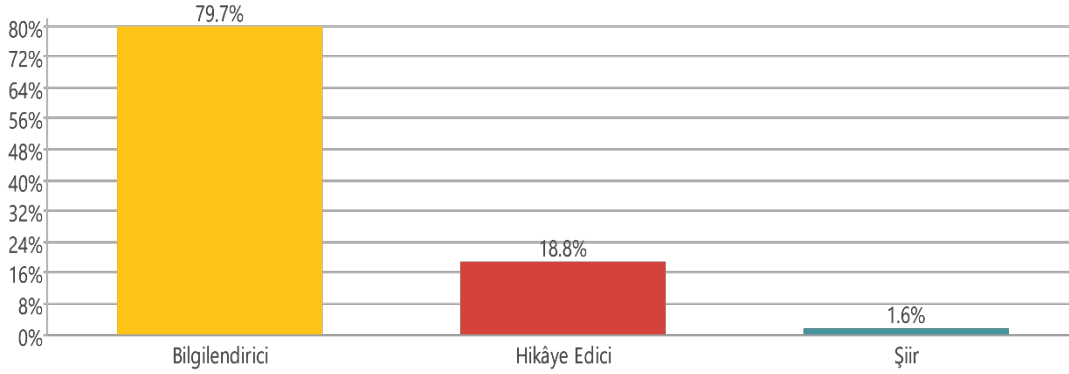

Şekil 6. 7. Sınıf Öğrencilerinin Yazı Türü Eğilimlerine İlişkin Kod-Kategori Haritası

7. sınıf öğrencilerinin 51'i bilgilendirici metin, 12'si hikâye edici metin ve 1'i şiir yazmıştır. Bilgilendirici metinlerden 1 eleştiri, 3 sohbet (söyleşi), 19 anı ve 28 deneme yazılmıştır. Hikâye edici metinlerden 1 masal, 2 fabl ve 9 öykü yazılmıştır. Şiir, yalnızca 1 öğrenci tarafından yazılmıştır. Bilgilendirici metinlerden en fazla deneme, hikâye edici metinlerden en fazla öykü yazılmıştır.

7. sınıf öğrencilerinin bilgilendirici metin, hikâye edici metin ve şiir kategorilerinde yazdıkları yazıların yüzdesi, Şekil 7'de gösterilmiştir.

7. SINIF

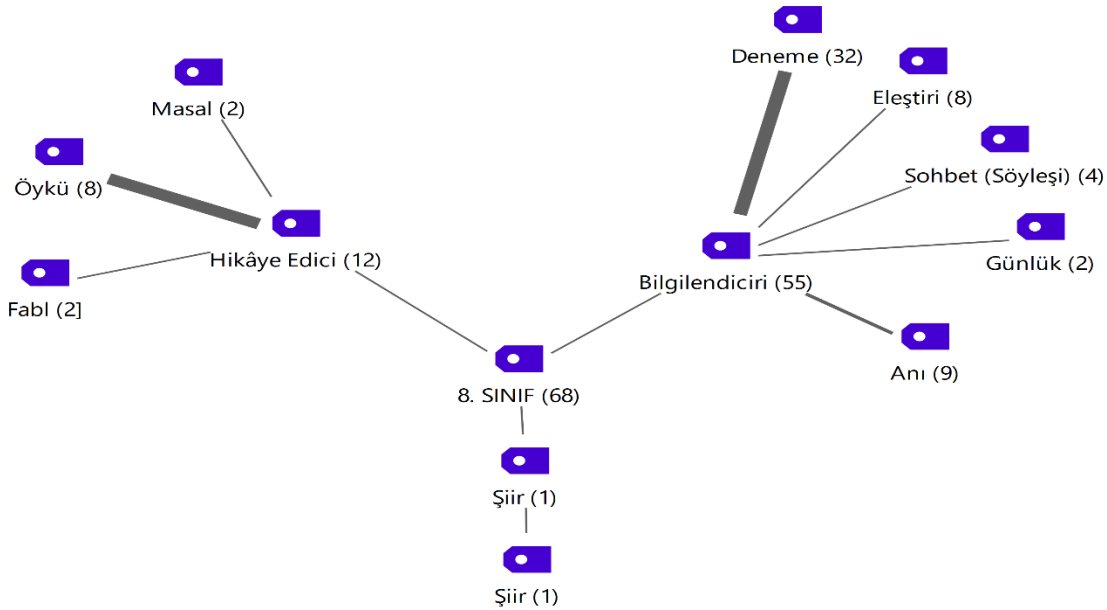
Şekil 7. 7. Sınıf Öğrencilerinin Yazı Türü Kategorilerine Yüzdeleri Dağılımı

7. sınıf öğrencilerinin %79.7'si (51 öğrenci) bilgilendirici metin, %18.8'i (12 öğrenci) hikâye edici metin ve %1.6'sı (1 öğrenci) şiir yazmıştır. En fazla bilgilendirici metinler, daha sonra hikâye edici metinler ve en az şiir yazılmıştır.

7. Sınıf öğrencileri bilgilendirici metin türlerini, bilgilendirici metin türlerinden deneme ve anı yazısına eğilimli görmektedir. Hikâye edici metinlerden ise öykü yazmaya eğilimli görmektedir.

8. Sınıf Öğrencilerinin Yazı Türü Eğilimi

8. sınıf öğrencilerinin serbest yazma çalışmalarında ortaya çıkan yazıların türleri, Şekil 8'de gösterilmiştir.

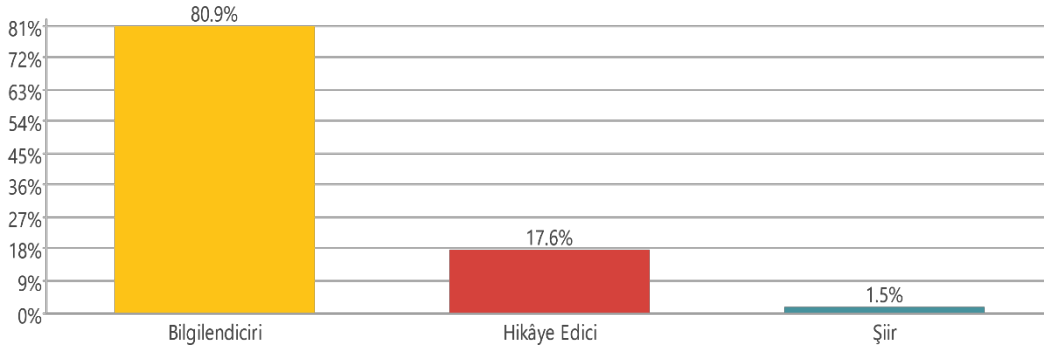

Şekil 8. 8. Sınıf Öğrencilerinin Yazı Türü Eğilimlerine İlişkin Kod-Kategori Haritası

8. sınıf öğrencilerinin 55'i bilgilendirici metin, 12'si hikâye edici metin ve 1'i şiir yazmıştır. Bilgilendirici metinlerden 2 günlük, 4 sohbet (söyleşi), 8 eleştiri, 9 anı ve 32 deneme yazılmıştır. Hikâye edici metinlerden 2 masal, 2 fabl ve 8 öykü yazılmıştır. Şiir, yalnızca 1 öğrenci tarafından yazılmıştır. Bilgilendirici metinlerden en fazla deneme, hikâye edici metinlerden en fazla öykü yazılmıştır.

8. sınıf öğrencilerinin bilgilendirici metin, hikâye edici metin ve şiir kategorilerinde yazdıkları yazıların yüzdesi, Şekil 9'da gösterilmiştir.

8. SINIF

Şekil 9. 8. Sınıf Öğrencilerinin Yazı Türü Kategorilerine Yüzdeleri Dağılımı

8. sınıf öğrencilerinin %80.9'u (55 öğrenci) bilgilendirici metin, %17.6'sı (12 öğrenci) hikaye edici metin ve %1.5'i (1 öğrenci) şiir yazmıştır. En fazla bilgilendirici metinler, daha sonra hikâye edici metinler ve en az şiir yazılmıştır.

8. Sınıf öğrencileri bilgilendirici metin türlerini, bilgilendirici metin türlerinden deneme ve anı yazısı yazmaya eğilimli görünmektedir. Hikâye edici metinlerden ise öykü yazmaya eğilimli görünmektedir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Ortaokul öğrencilerinin serbest yazma çalışmalarındaki yazı türü eğilimlerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen araştırmada, 226 öğrenciye serbest yazma çalışması yaptırılmış ve ortaya çıkan öğrenci yazıları, türlere ve türlerden hareketle kategorilere ayrılmıştır. 5, 6, 7 ve 8. sınıf düzeyi ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Çalışma grubunda yer alan öğrencilerin tamamından elde edilen veriler, ortaokul öğrencilerinin yazı türü eğilimi olarak değerlendirilmiştir. Araştırma ile ulaşılan sonuçlar aşağıdadır.

5. Sınıf öğrencileri bilgilendirici metin türlerini, bilgilendirici metin türlerinden deneme ve anı yazılarını yazmaya eğilimli görünmektedir. Hikâye edici metinlerden ise fabl, diğer türlere göre daha fazla yazılmıştır. Şiir, yalnızca bir öğrenci tarafından yazılmıştır. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) 5. sınıf düzeyinde bilgilendirici metin türlerinden *anı, dilekçe, efemera ve broşür (liste, diyagram, tablo, grafik, kroki, harita, afiş vb. karma içerikli metinler), e-posta, haber metni, reklam, kılavuzlar (kullanım kılavuzları, tarifname, talimatnameler vb.), makale/fıkra/söyleşi/deneme, mektup, özlü sözler (vecize, atasözü, deyim, aforizma, duvar yazıları, motto, döviz vb.), sosyal medya mesajları*; hikaye edici metin türlerinden *çizgi roman, fabl, hikâye, karikatür, masal/efsane/destan, mizahi fıkra, roman ve tiyatro*; şiir türlerinden *şarkı/türkü, şiir* metinleri bulunmaktadır. 5. sınıf öğrencilerinin serbest yazma çalışmalarındaki yazı türlerine bakıldığında, program çerçevesinde belirlenmiş metin türleriyle uyumlu olduğu ancak belirli türlere eğilimin (deneme, anı, fabl) daha fazla olduğu görülmektedir. Programda 5. sınıf düzeyinde yer alan birçok yazı türü öğrenciler tarafından tercih edilmemiştir.

6. sınıf öğrencileri bilgilendirici metin türlerini, bilgilendirici metin türlerinden deneme ve anı yazılarını yazmaya eğilimli görünmektedir. Hikâye edici metinlerden ise öykü, diğer türlere göre daha fazla yazılmıştır. Şiir, yalnızca bir öğrenci tarafından yazılmıştır. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) 6. sınıf düzeyinde bilgilendirici metin türlerinden *anı, blog, efemera ve broşür (liste, diyagram, tablo, grafik, kroki, harita, afiş vb. karma içerikli metinler), e-posta, haber metni, reklam, kılavuzlar (kullanım kılavuzları, tarifname, talimatnameler vb.), gezi yazısı, makale/fıkra/söyleşi/deneme, mektup, özlü sözler (vecize, atasözü, deyim, aforizma, duvar yazıları, motto, döviz vb.), sosyal medya mesajları*; hikâye edici metin türlerinden *çizgi roman, fabl, hikâye, karikatür, masal/efsane/destan, mizahi fıkra, roman ve tiyatro*; şiir türlerinden *şarkı/türkü, şiir* metinleri bulunmaktadır. 6. sınıf öğrencilerinin serbest yazma çalışmalarındaki yazı türlerine bakıldığında, program çerçevesinde belirlenmiş metin türleriyle uyumlu olduğu ancak belirli türlere eğilimin (deneme, anı, öykü) daha fazla olduğu görülmektedir. Programda 6. sınıf düzeyinde yer alan birçok yazı türü öğrenciler tarafından tercih edilmemiştir. Metin türleri tablosunda yer almayan eleştiri türü, 9 öğrenci tarafından tercih edilmiştir.

7. Sınıf öğrencileri bilgilendirici metin türlerini, bilgilendirici metin türlerinden deneme ve anı yazılarını yazmaya eğilimli görünmektedir. Hikâye edici metinlerden ise öykü, diğer türlere göre daha fazla yazılmıştır. Şiir, yalnızca bir öğrenci tarafından yazılmıştır. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) 7. sınıf düzeyinde bilgilendirici metin türlerinden *anı, biyografiler, otobiyografiler, blog, dilekçe, efemera ve broşür (liste, diyagram, tablo, grafik, kroki, harita, afiş vb. karma içerikli metinler), e-posta, günlük, haber metni, reklam, kılavuzlar (kullanım kılavuzları, tarifname, talimatnameler vb.), gezi yazısı, makale/fıkra/söyleşi/deneme, mektup, özlü sözler (vecize, atasözü, deyim, aforizma, duvar yazıları, motto, döviz vb.), sosyal medya mesajları*; hikâye edici metin türlerinden *çizgi roman, fabl, hikâye, karikatür, masal/efsane/destan, mizahi fıkra, roman ve tiyatro*; şiir türlerinden *şarkı/türkü, şiir* metinleri bulunmaktadır. 7. sınıf öğrencilerinin serbest yazma çalışmalarındaki yazı türlerine bakıldığında, program çerçevesinde belirlenmiş metin türleriyle uyumlu olduğu ancak belirli türlere eğilimin (deneme, anı, öykü) daha fazla olduğu görülmektedir. Programda 7. sınıf düzeyinde yer alan birçok yazı türü öğrenciler tarafından tercih edilmemiştir. Metin türleri tablosunda yer almayan eleştiri türü, 1 öğrenci tarafından tercih edilmiştir.

8. Sınıf öğrencileri bilgilendirici metin türlerini, bilgilendirici metin türlerinden deneme ve anı yazılarını yazmaya eğilimli görünmektedir. Hikâye edici metinlerden ise öykü, diğer türlere göre daha fazla yazılmıştır. Şiir, yalnızca bir öğrenci tarafından yazılmıştır. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) 8. sınıf düzeyinde bilgilendirici metin türlerinden *anı,*

biyografiler, otobiyografiler, blog, dilekçe, efemera ve broşür (liste, diyagram, tablo, grafik, kroki, harita, afiş vb. karma içerikli metinler), e-posta, günlük, haber metni, reklam, kılavuzlar (kullanım kılavuzları, tarifname, talimatnameler vb.), gezi yazısı, makale/fıkra/söyleşi/deneme, mektup, özlü sözler (vecize, atasözü, deyim, aforizma, duvar yazıları, motto, döviz vb.), sosyal medya mesajları; hikâye edici metin türlerinden çizgi roman, fabl, hikâye, karikatür, masal/efsane/destan, mizahi fıkra, roman ve tiyatro; şiir türlerinden şarkı/türkü, şiir metinleri bulunmaktadır. 7. sınıf öğrencilerinin serbest yazma çalışmalarındaki yazı türlerine bakıldığında, program çerçevesinde belirlenmiş metin türleriyle uyumlu olduğu ancak belirli türlere eğilimin (deneme, anı, öykü) daha fazla olduğu görülmektedir. Programda 8. sınıf düzeyinde yer alan birçok yazı türü öğrenciler tarafından tercih edilmemiştir. Metin türleri tablosunda yer almayan eleştiri türü, 8 öğrenci tarafından tercih edilmiştir.

Ortaokul öğrencileri bilgilendirici metinlere, bilgilendirici metinlerden ise deneme ve anı türüne eğilimli görünmektedir. Hikâye edici metinlerden ise öykü, diğer türlere göre daha fazla tercih edilmiştir. Ortaokul öğrencilerinin en az tercih ettiği tür şiir olmuştur. Öğrencilerin hikâye edici metinlere ve şiire daha az eğilimli olmalarının nedeni olarak hikâye edici metinlerin ve şiirin yaratıcılığı ve hayal gücünü gerektirmesi söylenebilir.

Araştırma sonuçlarından hareketle ortaokul Türkçe derslerinde yazma becerisinin geliştirilmesinde hikâye edici metinlerin ve şiirlerin öğrencilere sevdirmesi ve bu türlere ilişkin “Hikâye edici metin yazar.” ve “Şiir yazar” kazanımlarının belli düzeyde öğrencilere kazandırılmasına yönelik çalışmaların/etkinliklerin/uygulamaların yapılması önerisi geliştirilmiştir. Ayrıca Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (2019) yer verilen metin türleri arasında eleştiri yazı türünün bulunmaması, bu türün Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı’nda (2018) yer alması tartışılacak bir durumdur. Eleştiri yazı türünün Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (2019) 7 ve 8. sınıf düzeylerinde verilmesi gerektiği önerilmektedir. Çünkü lise düzeyinden önce öğrencilerin bu türü tanınması, bu türe ilişkin örnekler okuması ve yazması, eleştiri yazı türüne ilişkin ön bilgi kazanmaları olarak değerlendirilebilir.

Kaynakça

- MEB (2019). *Türkçe dersi öğretim programı*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB (2018). *Türk dili ve edebiyatı dersi öğretim programı*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Robson, C. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri gerçek dünya araştırması*. (Trans. Ed.: Şakir Çınkır & Nihan Demirkasımoğlu). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Merriam, S. B. (2013). *Qualitative research a guide to desing and implementation*. S. Duman (Çeviri Editörü). (3. Basımdan Çeviri). Ankara: Nobel Yayınları.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). *Research methods in education*. (6th ed.). New York, US: Routledge.
- Creswell, J. W. (2013). *Research design: qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. New York: Sage.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. 9. Baskı. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Güneş, F. (2013). Türkçede metin öğretimi yerine metinle öğrenme. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı*, 6 (11), 605-637.
- Dilidüzgün, Ş. (2011). İlköğretim Türkçe metin çalışmalarında metin türü farkındalığı. G. L. Uzun ve Ü. Bozkurt (Editörler) Theoretical and Applied Researches on Turkish Language Teaching/Türkçenin Eğitimi Öğretiminde Kuramsal ve Uygulamalı Araştırmalar (459-474). Essen: Die Blaue Eule
- Bozkurt, B. Ü. (2019). Türkçe öğretmeni adaylarının metin türlerini kavramlaştırma eğilimleri ve tür farkındalıkları. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19 (1), 86-102.
- Anı, G. (2011). Türkçe (6, 7, 8. sınıf) ders kitaplarındaki okuma ve dinleme/izleme metinleri ile yazma görevleri arasındaki tür uyumu. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 6 (3), 489-511.

Summary

Text types in the Turkish Language Teaching Program (2019) are grouped under three main categories as informative, narrative and poetry. Achievements for text types were determined to support each other between reading, listening / watching and writing. The aim of the study is to determine the tendency of the types of writing in the free writing studies of the secondary school students. It is important for research to determine the type of writing that secondary school students tend to write. Because in the literature review, no studies were found to determine the tendency of the type of writing in the free writing studies of the secondary school students. The subject of type is one of the achievements of Turkish Language Teaching Program (2019).

The research was conducted with basic qualitative research which is one of the qualitative research types. The study group consisted of 133 girls (59%) and 93 (41%) boys studying in three different state secondary schools in the fall semester of 2018-2019 academic year. 21 of the students are in 5th grade, 73 of them are in 6th grade, 64 of them are in 7th grade and 68 of them are in 8th grade. The data collection tool of the research is composed of the table of text types in Turkish Language Teaching Program (2019). The data of the research was collected through document analysis (documentary scanning) and analyzed by content analysis technique. The data were first coded and then the codes were gathered under certain categories. Coding was done with two experts and attention was paid to the harmony between the codes. In case of coding differences, the relevant data was shown to a third field expert and the coding was finalized.

Grade 5 students seem to tend to write informative text types, essay and memoir writings. Of the narrative texts, fables are written more than other types. The poem was written by only one student. Grade 6 students seem to tend to write informative text types, essay and memoir writings. Of the narrative texts, story are written more than other types. The poem was written by only one student. Grade 7 students seem to tend to write informative text types, essay and memoir writings. Of the narrative texts, story are written more than other types. The poem was written by only one student. Grade 8 students seem to tend to write informative text types, essay and memoir writings. Of the narrative texts, story are written more than other types. The poem was written by only one student.

Secondary school students seem to tend to write informative text types, essay and mem Among the narrative texts, the story was preferred more than the other genres. Poetry was the least preferred by secondary school students.oir writings. The reason why students are less inclined to narrative texts and poetry can be said that narrative texts and poetry require creativity and imagination. Based on the results of the research, it has been suggested that the students should be able to make narrative texts and poems popular in secondary school Turkish courses and that the studies / activities / practices related to the narrative texts and poems should be made.